

همیشه‌های ایرانشهر

شیت ملی
۱۳۹۰
فروش ترکم

ثبت گنبد کاووس به عنوان شهر ملی فرش ترکم: ۱۳۹۶

بیکری برای شیت جهانی: ۱۳۹۷

تعداد فرش بافان: ۳۰۸۳ نفر

بافتندگی خانم: ۹۵ درصد

بافتندگی آقا: ۱۵ درصد

گفت‌وگو با احیاگر فرش ترکم

خانه ام را موزه فرش کردم

حاصل خانجانی، بانوی هنرمند گنبد کاووسی علاوه بر احیای طرح‌های فراموش شده فرش ترکم در خانه‌اش موزه تخصصی راه‌اندازی کرده است

گفت‌وگو

فروش ترکم در گنبد کاووس به روایت آثار و ارقام

قدمت

۲۵۰۰ سال

انواع طرح

۸۱۱ مورد

منطقه

گنبد کاووس راز و جگرگان

حمل خانجانی

راحله عبدالحسینی
روزنامه‌نگار

دختر کان ۱۰ساله گنبد کاووسی وقتی از مدرسه برمی‌گشتند، کیف و کتاب را کنار می‌گذاشتند و مثل برق و باد می‌نشستند پای دار قالی.

حاصل خانجانی هم زیر و بم بافت فرش ترکم را همین‌گونه از مادرش یاد گرفت. بعدها دید علاقه‌اش به میراث ترکم و زادگاهش یعنی گمشان، خیلی بیشتر از این است که فقط یک بافنده زبده فرش ترکم باشد. به همین دلیل تصمیم گرفت تحصیلات تکمیلی را در رشته فرش ادامه دهد و حالا که نشان درجه یک هنری (معادل مدرک دکتری) دارد، چندی است موزه تخصصی ترکم را در خانه خودش در شهرستان گنبد کاووس دایر کرده و توانسته ششویه بافت نقش قدیمی و فراموش شده فرش ترکم را احیا کند. خانجانی تدریس در دانشگاه را کنار گذاشته و معلم هنرستان است و می‌گوید: «چه‌جا باید ارزش میراث کهن را بدانند و کارشناس شوند. من بافنده تربیت نمی‌کنم.»

وقتی رشته فرش در دانشکده دخترانه کوثر در گنبد کاووس راه‌اندازی شد، (۱۳۷۸) شما یکی از نخستین افرادی بودید که دانشجوی این رشته شدید، در حالی که دست‌کم ۵۲دهه تجربه بافت فرش ترکم را داشتید و دستبافته‌ها پتان به خوبی هم فروخته می‌شد. تحصیلات دانشگاهی چقدر برایتان راهگشا بود؟

عشق و علاقه من به فرش ترکم از همان زمانی که مدرسه می‌رفتم خیلی زیاد بود. رنگ‌ها و طرح‌ها برایم به‌شدت مسحورکننده بود. کم‌کم به همه دستبافته‌ها، زیورآلات و هنر قوم ترکم بی‌نهایت علاقه‌مند شدم و همیشه این فکر را داشتم که چطور باید این میراث زنده بماند و چطور می‌شود طرح و نقش‌های فراموش شده ترکم را احیا کرد. برای تحقق این هدف باید تحصیلات و دانشم را بیشتر می‌کردم.

اول فوق‌دیپلم و بعد کارشناسی فرش را گذراندم و در حالی که ۲دختر و یک پسر هم داشتم، فرش‌پاشی هم می‌کردم. دانشگاه که درس می‌دادم، کتابی درباره «نظری بر هنر دستبافته‌های قالی ترکم در موزه‌ها و گالری‌های جهان» به دستم رسید که تصمیم گرفتم آن را ترجمه کنم، ولی چون چاپ آن با هزینه شخصی ممکن نبود، کتاب چاپ نشد.

اما جرقه احیای طرح‌های قدیمی فرش ترکم با همین کتاب در ذهن‌تان زده شد.

همینطور است. یکی دیگر از دستبافته‌های ارزشمند مادران ترکم «اسمالمیق» بوده که در این کتاب دیدم تنها نمونه‌اش در موزه هنرهای تزئینی پاریس موجود است. زمانی که مادران، کاروان شستر عروس را به سمت خانه بخت می‌فرستادند در دو طرف شتر از دستبافته‌های اسمالمیق با نقوش متنوع و نمادین برای تزئین و زیبایی استفاده می‌کردند. یکی از فرش‌های موزه پاریس نیز به فرزند دهم میلادی

می‌رسید به نام فرش «سلجوق» که با دیدن عکس آن اقدام به بازبافتی و احیای آن با پشم‌های «انسلی» متعلق به طایفه اراسری در قرن هجدهم میلادی

یکی از آنها بود که توانست رتبه نخست بیست و پنجمین نمایشگاه فرش دستبافت ایران را کسب کند. بعضی از این طرح‌ها به نخ بسیار نازک با رنگ‌رزی گیاهی خاصی نیاز دارد تا در دست مثل نمونه کهن احیا شود و برای این کار زمان زیادی وقت صرف کردم.

این روزها مشغول تدریس در هنرستان هستتید و از تدریس در دانشگاه فاصله گرفته‌اید. چرا؟

چون معتقدم کسی که می‌خواهد در دانشگاه رشته فرش بخواند، از دوران مدرسه باید کارشناس فرش و طراحی فرش شود؛ یعنی فرهنگ پشت این میراث کهن را بداند. من نیروی بافنده تربیت نمی‌کنم، کارشناس تربیت می‌کنم.

خانه‌تان مدتی است به موزه تخصصی فرش ترکم تبدیل شده؛ البته بیشتر به موزه فرش ترکم معروف است. موزه را با هزینه شخصی خودتان راه انداختید؟ چقدر بازدیدکننده دارد؟

علاقه من به فرهنگ اقوام ترکم در طول این سال‌ها باعث شد تا چند سال مجموعه‌ای هم باشم؛ از فرش‌های ترکم تا زیورآلات و دیگر دست‌سازها و دستبافته‌های ترکم. طبقه بالای خانه که کوچک‌تر است زندگی می‌کنیم و طبقه پایین را با بازسازی‌ای که انجام دادیم به

موزه تخصصی ترکم تبدیل کردیم. ایشایی که دارم قدیمی و موزمان است. در شهر گنبد کاووس مرا می‌شناسند و دستبافته‌های قدیمی را به موزه می‌سپارند؛ مثلاً چندی پیش خانمی بافته‌های نواری شکلی را به من داد که حدود ۱۵۰سال قدمت دارد. این موزه تخصصی توانسته اعتماد مردم را جلب کند و محل نمایش ایشایی شده که جای خودش را پیدا کرده و به جای اینکه به خارج بفرود، همین‌جا در معرض دید علاقه‌مندان است. مخاطبان با دیدن انسلی‌ها، توبه‌ها، جوال‌ها، نوار چادرها و زیورآلات با نقوش مختلف، طوایف و تاریخ گذشتگان آشنا می‌شوند.

بازدیدکنندگان از نهاده‌ها و اداره‌ها، معمولاً صبح و دانشجویان، دانش‌آموزان و علاقه‌مندان معمولاً عصرها از موزه بازدید می‌کنند. امیدوارم این موزه لیاقت داشته‌های ترکم را داشته باشد.

چرا فرش ترکم این همه طرح و نقش مجزا دارد؟

دستبافته‌های ترکم مملو از حرف‌ها، قصه‌ها و درد‌هاست. طوایف ترکم هر کدام جدا از هم زندگی می‌کردند و چون بیشتر در حال کوچ بودند امکان تقلید از موتیف‌ها و نمادهای یکدیگر را نداشتند. فقط طرح‌ها و نقش‌های هنری آنها زمانی انتقال پیدا می‌کرد که مثلاً دختری به خانه بخت در طایفه دیگری می‌رفت و بافته‌های مادرش را ذهنی می‌بافت. در کشور ترکمستان هم که بارها برای همایش‌ها و نمایشگاه‌ها حضور داشتم دیدم که چطور به احیای نقوش کهن اهمیت می‌دهند.

پس از آن همراه با گسترش ارتباطات اجتماعی اقوام ترکم، فرش ترکم نقش مهمی در دادوستدها و امور اقتصادی خانواده بر عهده داشت. هر کدام از قالی‌ها و فرش‌های ترکم نام مشخصی دارند که از نام طایفه بافنده آن گرفته می‌شود. از طرفی هر نوع طرح و مشخصه فرش دارای کاربرد مخصوصی است. در این میان برخی طرح‌های فرش مانند فرش بخارا نیز وجود دارد که مختص طایفه

خبر خوب

افتتاح مجهزترین کتابخانه سیار کشور در قزوین

مدیرکل کتابخانه‌های عمومی قزوین گفت: دسترسی به کتابخانه سیار از مواردی است که سال گذشته اعتبار خوبی گرفت و کتابخانه سیار قزوین که یکی از مجهزترین کتابخانه‌های سیار در کشور است به‌زودی افتتاح خواهد شد. به گزارش ایسنا، طایفه امروزه کارکرد کتابخانه‌ها تغییر کرده و از فضای که فقط برای امانت دادن کتاب بود با مواردی چون آموزش، سوادآموزی، تقویت مهارت‌های پژوهشی و مهارت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان به فضای تعاملی جهت حضور خانواده‌ها تبدیل شده است.

فروش

بازگشایی مرکز اهدای خون اراک پس از ۱۱سال

مرکز اهدای خون شهید رجایی شهرستان اراک با هدف تأمین خون برای بیماران نیازمند به گروه‌های خونی و فرآورده‌های مورد نیاز پس از ۱۱سال بازسازی و بازگشایی شد. به گزارش ایرنا، مدیرکل انتقال خون مرکزی گفت: این مرکز سال ۱۳۸۴ بهره‌برداری شد و تا سال ۱۳۹۱ فعال بود و تا امسال، تعطیل و با بازگشایی موقت داشت. رتباطی‌های افزود: این مرکز با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان مرکزی با وجود کمبود نیرو و بازگشایی شد تا بخشی از نیاز بیماران را به خون فراهم کند.

اصفهان

آب عمان، ۱۴۰۳ به اصفهان می‌رسد

معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری اصفهان گفت: پروژه انتقال آب از دریای عمان به استان با جدیت در حال انجام است و پیش‌بینی می‌کنیم آب انتقالی، خرداد یا شهریور سال ۱۴۰۳ به اصفهان برسد. به گزارش ایرنا، مه‌ران زینلیان افزود: این پروژه اگر چه طبق برنامه اولیه ابلاغی تهران قرار بود ۷ساله باشد، اما با پیگیری مسئولان استان و تلاش بسیار مجربان، تاکنون ۵۰درصد پیشرفت فیزیکی داشته است.

موزون

آغاز توانمندسازی ۵۰۰هزارستانی مازندران

مدیرکل امور روستایی و شوراهای استانداری مازندران از آغاز توانمندسازی ۵۰۰روستای مازندران خبر داد و گفت: برای این منظور طرح توانمندسازی واحیای تولید مردم‌پایه (تکام) در روستای هدف استان اجرا می‌شود. به گزارش روابط عمومی استانداری مازندران، علی اصغر احمدی افزود: توانمندسازی واحیای تولید و اشتغال در ۵۰۰روستای مازندران با حمایت دولت در دستور کار قرار گرفته است.

آب و هوا

اولین برف پاییزی در ۸ شهرستان

پیش‌بینی‌های هواشناسی نشان می‌دهد برف پاییزی ۳۰شهرستان ایران را سفیدپوش می‌کند و روز سه‌شنبه (دب‌روز - ۱۳۰آبان) هم خبر رسید که ۸شهرستان نخستین بارش برف را در سال جاری تجربه کرده‌اند.

به گزارش همشهری، پیش‌بینی‌های ماهواره‌ای از بارش برف در کشور، از سفیدپوش شدن ۳۰شهرستان در مناطق شمالی و شمال‌غرب از جمله تهران در ثروز آینده خبر می‌دهد. براساس نقشه‌های ماهواره‌ای بیشترین بارش نقطه‌ای برف در مشهدین شهر، اردبیل، سرعین، نیر و سراب با بارش فرا‌تر از ۳۰سانتی‌متر اتفاق خواهد افتاد. همچنین مناطق چالوس، تنکابن و طالقان در کنار نور، شمیرانات، کرج و تهران نیز بارش بین ۲۰ تا ۳۰سانتی‌متر را تجربه خواهند کرد.

براساس این پیش‌بینی‌ها استان تهران عمق برف بیشینه نقطه‌ای ۲۲سانتی‌متر را تجربه خواهد کرد و متوسط عمق برف در سطح شهرستان کمتر از یک‌سانتی‌متر خواهد بود.

از میان این ۳۰شهرستان، همدان در استان همدان، کوهرنگ در استان چهارمحال و بختیاری، چالدران در آذربایجان غربی، تهران در استان تهران، کرمانشاه در استان کرمانشاه، تبریز در آذربایجان شرقی و بروجرد و دلفان در لرستان بارش نخستین برف پاییزی را تجربه خواهند کرد.

سیستان و بلوچستان

زلزله زاهدان بدون تلفات جانی ومالی

به گفته مدیرکل مدیریت بحران استانداری سیستان و بلوچستان با وجود اینکه زمین‌لرزه با قدرت ۴٫۷ ریشتری باامداد سه‌شنبه (۱۳۰آبان) رخ داد، اما خوشبختانه تلفات جانی و خسارت مالی نداشت. مجید محبی به همشهری گفت: «خسارت در حد فرآورده‌های مورد نیاز مصدومیت برخی از شهروندان و مراجعه آنها به مراکز درمانی بود؛ آن هم نه به دلیل ریزش ساختمان‌ها بلکه به علت رعب و وحشتی که وقوع زلزله برای شهروندان به‌وجود آورد و برخی از شهروندان دچار مصدومیت شدند.» او ادامه داد: «خسارت به سازه‌های ساختمانی در حد ترک است که در چند محله به دلیل فرسودگی خانه‌ها اتفاق افتاده است.»

به گفته مدیرکل مدیریت بحران استانداری سیستان و بلوچستان، زمین‌لرزه باامداد دوشنبه (۱۲۹آبان) یک هشدار برای مردم استان به حساب می‌آید. محبی گفت: «برای همین، همه دستگاه‌های ذی‌ربط از جمله هلال‌احمر، شهرداری، آتش‌نشانی و اورژانس همچنان در حالت آماده‌باش قرار دارند.»

او تأکید کرد: «از آنجایی که زلزله قابل پیش‌بینی نیست، هشدارهای لازم به شهروندان داده شده است. خوشبختانه همه دستگاه‌های ذی‌ربط پای کار هستند و امیدوار هستیم که مشکل خاصی به‌وجود نیاید.» در پی بروز زمین‌لرزه ۴٫۷ ریشتری زاهدان ۷۱مصدوم سربریای به وسیله نیروهای اورژانس و با یا خودروی شخصی به ۴بیمارستان این شهر مراجعه کردند. همچنین معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی زاهدان از ترخیص ۲۳مصدوم طی روز سه‌شنبه خبر داد.

پیگیری

امدادرسانی به ۴شهرستان خوزستان

اداره کل هواشناسی خوزستان چند روز پیش درباره فعالیت سامانه بارشی در استان هشدار سطح نارنجی صادر کرده بود و مدارس استان نیز روز دوشنبه به‌دلیل شستند بارش باران با اعلام مدیریت بحران استانداری خوزستان غیرحضوری برگزار شدند.

به گزارش همشهری، در این روزها که سامانه بارشی فعال است، شهرستان اهواز، ماهشهر، رامشیر و بهبهان با آب‌گرفتگی شدید روبه شدند به‌طوری که معاون امداد و نجات جمعیت هلال‌احمر خوزستان گفت: تیم‌های امدادی این جمعیت برای تخلیه آب‌های سطحی و کمک به مردم متاثر از آب‌گرفتگی بر اثر بارش باران در ۴شهرستان اهواز، بهبهان، رامشیر و ماهشهر پای کار هستند.

عباس نجفی گفت: در شهرستان اهواز ۴تیم، ۲تیم امداد و نجات رامشیر و ۲تیم امدادی برای این منظور طرح توانمندسازی واحیای تولید مردم‌پایه (تکام) در روستای هدف استان اجرا می‌شود. به گزارش روابط عمومی استانداری مازندران، علی اصغر احمدی افزود: توانمندسازی واحیای تولید و اشتغال در ۵۰۰روستای مازندران با حمایت دولت در دستور کار قرار گرفته است.